

Gevær M. 1889 Krag-Jørgensen

8 mm Karabinek powtarzalny Gevær M. 1889 Krag-Jørgensen

Historia konstrukcji

Pobita po wojnie ze Związkiem Północnoniemieckim w 1864 roku i zaniepokojona rosnącą potęgą militarną Królewskich Prus, na następnie zjednoczonego Cesarstwa Niemieckiego w 1870 roku, w 1887 roku Dania rozpisała konkurs na nowy powtarzalny karabin powtarzalny na nabój małokalibrowy. Jak dotąd tylko oddziały francuskie dysponowały karabinową amunicją małokalibrową na proch bezdymny, a kilka krajów pracowało nad własną wersją tego rewolucyjnego wynalazku w dziedzinie broni strzeleckiej. Na przeprowadzanych próbach, gdzie obok francuskiego powtarzalnego Lebel Mle 1886, współzawodniczyły też czarnoprochowce, takie jak na nabój małokalibrowy brytyjski Lee, przyszły Lee-Metford, karabin systemu Mannlichera (przyszły model M.88). Jednak Duńczycy zdecydowali się na przyjęcie do służby karabin powtarzalny, który został zgłoszony przez dwóch Norwegów – Ole Hermanna Johannesesa Kraga i Erika Jørgensena. Ich karabin, oznaczony jako Gevaer M/1889, który posiadał kaliber 8 mm, oraz strzelał amunicją karabinową typu 8 x 58R mm. Broń posiadała metalową osłonę na lufie,

bardzo podobną do zastosowanej w niemieckim Gewehr 88 oraz belgijskim Mle 1889. Zamek broni posiadał tylko jeden, ułożony niesymetrycznie do broni rygiel, co mogło źle wróżyć na przyszłość, gdyby chciano zastosować mocniejszy typ amunicji. Naboje, które dosyłane były na bok, a następnie w górę, napełnianego bez łódek czy ładowników naboii, do nietypowej konstrukcji magazynka broni, musiały być podawane pojedynczo. Mimo swoich pewnych i oczywistych wad, jeżeli tylko porównać inne konstrukcje tego typu, jakie szybko znalazły się na wyposażeniu innych europejskich armii, – zwłaszcza w latach 90. XIX wieku, broń ta została przyjęta na swoje uzbrojenie aż trzech państw: Danii, Stanów Zjednoczonych oraz Norwegii. Tylko poza Stanami Zjednoczonymi, które w miarę szybko zastąpiły je lepszą, własną konstrukcją, na wyposażeniu Danii oraz Norwegii znajdowały się przez następne dekady.

W Danii poza przyjętym na uzbrojenie pełnowymiarowym karabinem piechoty, Duńczycy produkowali też licencyjne krótsze karabinki różnych typów, takie jak karabinek powtarzalny saperów Ingeniørkarabin M/1889, karabinek kawalerii Krag-Jørgensen Rytterkarabin M/1889, pierwszego gdzie metalową osłonę luty zastąpiono drewnianą nakładką. Inną konstrukcją był wojskowy karabin sportowy, bez osłony lufy Krag-Jørgensen Finskydningsgevaer M/28, używany w 1940 roku przez duńskich strzelców wyborowych.

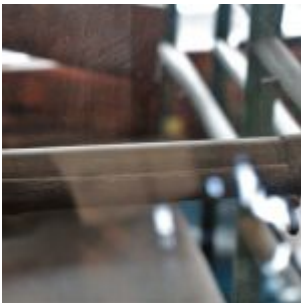
Opis konstrukcji

Karabin powtarzalny zaopatrzony w zamek tłokowy, czterotaktowy, ślizgowo-obrotowy, ryglowany niesymetrycznie za pomocą jednego rygla przy tłoku zaporowym i dodatkowo przy pomocy długiej nasady, biegnącej wzdłuż trzonu zamka. Rączka zamkowa prosta, zakończona kulką. Lufa o 4 lewoskrętnych bruzdach (systemu Rasmussen o przekroju poligonalnym) była osłonięta płaszczem (cienkościenna metalowa rura), bez nakładki.

Cechą wyróżniającą ten karabin jest zastosowanie poziomego magazynka wewnętrznego (w kształcie leżącej litery L). Magazynek był napełniany pojedynczymi nabojami (odmiennie niż w innych modelach ówczesnych karabinów nie można było użyć łódki naboju przyśpieszającej całą operację) poprzez znajdującą się na prawym boku pokrywkę, która na czas ładowania była odchylana do przodu. Zaletą tego systemu była możliwość dosyłania kolejnych naboji przy stałej gotowości do strzału naboju wprowadzonego do lufy (nie trzeba było odciągać do tyłu zamka na czas ładowania; karabin normalnie używano jako jednostrzałowy zachowując naboje w odciętym magazynku na szczególne sytuacje). Naboje były dosyłane do komory zamkowej przez popychającą je sprężynę. Rozwiązanie dosyłania naboji zostało opatentowane w USA 21 lutego 1893 roku.

Kurek z moletowanym występem umożliwiającym napięcie kciukiem – naciągnięcie kurka na pierwszy ząb pełniło funkcję bezpiecznika. Później konstrukcję karabinu uzupełniono o umieszczony po lewej stronie bezpiecznik w obsadzie zamka, przy kurku, co unieruchamiało napięty kurek wraz z rączką zamkową.

Nie sugerować się napisane na kolbie karabinu – jest błędny

Autor – zdjęcia: Dawid Kałka

Witoszów Dolny, gmina Świdnica – Muzeum Broni i Militariów

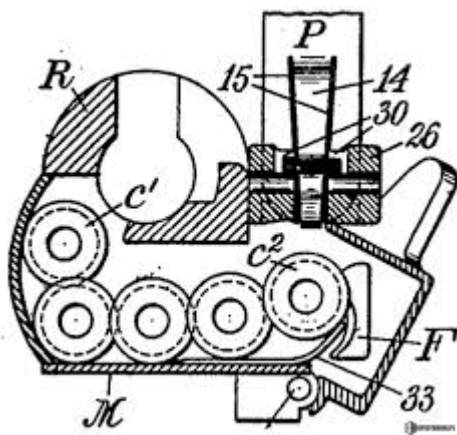
Drewniane łożo oraz kolba bez chwytu półpistoletowego, okutą stalowym trzewikiem. Celownik ramieniowo-krzywiznowy, szczerbinkowy wyskalowany od 400 do 2000 m współpracował z otwartą muszką pryzmatyczną, bez osłony.

Stosowana amunicja

Produkcją amunicji do duńskiej broni strzeleckiej zajmował się arsenał Hærens Ammunitionarsenaal w Kopenhadze (bicia HA) oraz Hærens Laboratorium (bicia HL). Ponadto zaimportowano dużą partię naboju z amerykańskiej firmy Remington (bicia RA). W 1908 roku przyjęto na uzbrojenie pociski ostrołukowe, które zastąpiły wcześniejszy model Skarppatron M. 1889. Na bazie tych pocisków opracowano następnie pociski ślepe i dwa modele

amunicji przeciwpancernej.

Po dokładnym przetestowaniu broni 3 lipca 1889 Dania przyjęła na uzbrojenie karabin Krag-Jørgensen. Różnił się on od wcześniejszych wersji, w które wyposażono armie Stanów Zjednoczonych i Norwegii. Pokrywa magazynka otwierała się w kierunku przodu broni, a nie ku dołowi, a karabin miał strzelać amunicją kalibru 8 x 58 mm R z wystającą kryzą[1]. Brak możliwości szybkiego załadowania magazynka przy pomocy łódki lub ładownika powodował, że w armii duńskiej Krag-Jørgensen był używany jako karabin jednostrzałowy (z nabojami w odciętym magazynku jako rezerwą). Karabin Krag-Jørgensen był przepisową bronią żołnierzy duńskich do 9 kwietnia 1940 – do inwazji niemieckiej na Danię.

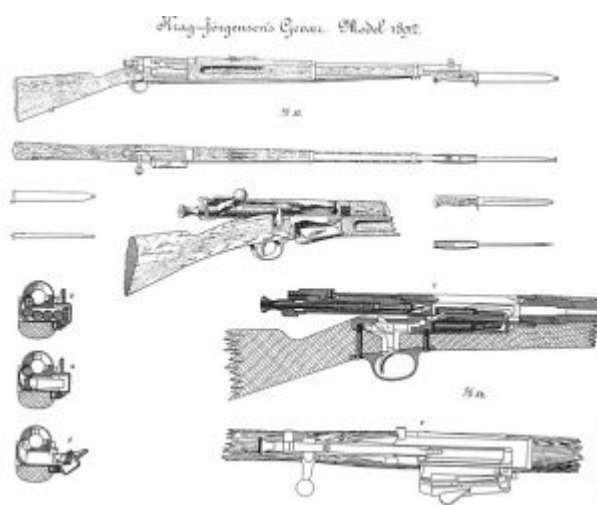
1. 8 mm Skarppatron M. 1908;

- Długość naboju: 76,59 mm
- Długość pocisku: 31,75 mm
- Masa naboju: 29,9 g
- Masa pocisku: 12,7 g
- Ładunek miotający: 3,20 g
- Prędkość wylotowa: 770 m/s
- Pocisk pełnopłaszczowy z ołowianym rdzeniem. Naboje

pakowane po 30 sztuk w kartonowe pudełka.

2. 8 mm Panzerpatron M. 1908/36;

- Długość naboju: 76,59 mm
- Długość pocisku: 37,75 mm
- Masa naboju: 29,85 g
- Masa pocisku: 12,7 g
- Ładunek miotający: 3,15 g
- Stalowy rdzeń w płaszczu z tombaku. Naboje pakowane po 20 sztuk w kartonowe pudełka.

3. 8 mm Panzerpatron M. 1908/39;

- Długość naboju: 76,59 mm
- Długość pocisku: 37,00 mm
- Masa naboju: 29,25 g
- Masa pocisku: 12,1 g
- Ładunek miotający: 3,15 g

- Stalowy rdzeń w płaszczu z tombaku. Naboje pakowane po 20 sztuk w kartonowe pudełka.

4. Zwykła ze smugaczem 8 mm Lyssporpatron 1908/34;

- Długość naboju: 76,55 mm
- Długość pocisku: 37,00 mm
- Masa naboju: 29,44 g
- Masa pocisku: 12,3 g
- Ładunek miotający: 3,14 g
- Pocisk pełnopłaszczowy z ołowianym rdzeniem i smugaczem w części dennej.

5. Ślepa 8 mm Løspatron m. 1908/36;

- Naboje szkoleniowe zaopatrzone w drewniany pocisk z drewna olchowego. Czubek pocisku oraz dno łuski malowane na zielono.

Podstawowe dane taktyczno-

techniczne

- Kaliber: 8 mm
- Amunicja: 8 x 58R mm D Krag-Jørgensen
- Masa: bez bagnetu 4,27 kg,
- Długość całkowita: bez bagnetu 1328 mm, z bagnetem 1580 mm
- Długość lufy: 814 mm
- Zasilanie: magazynek wewnętrzny na 5 naboii

Bibliografia

1. Karabiny karabinki i pistolety maszynowe Encyklopedia długiej broni wojskowej XX wieku – Żuk Aleksandr B.
2. Witold Głębowicz, Roman Matuszewski, Tomasz Nowakowski: Indywidualna broń strzelecka II wojny światowej, Warszawa 2010
3. <http://www.dws-xip.pl/encyklopedia/>